

Kingsrose og gruveplaner i Porsanger og Ballangen

Den siste tida har det i Finnmark og Nordland vært mange medieoppslag selskapet Kingsrose Mining, som leiter mineraler i Porsanger og Ballangen. Dette har ført til lokal diskusjon om men ønsker denne leitinga og de gruvene som kan komme ut av den. Dette notatet vil gi litt bakgrunnsmateriale om saka.

Hvorfor økt gruvedrift og leiting nå?

Det har vært mineralleiting og gruver i tusenvis av år, men mineralforbruket og etterspørselen har økt enormt de siste åra. Det henger sammen med befolkningsøkning, utbredelsen av elektronikk som datamaskiner og mobiltelefoner, økt velstand i mange land, særlig i Asia og med det såkalte grønne skiftet, med utbygging av vindkraft og solkraft og elektrifisering av transporten. Samtidig går brukstida for mange produkter ned, og forbruket og etterspørselen opp. Når mobiltelefonen erstatter fasttelefonen betyr det både økt metallforbruk og mye kortere levetid.

Når vindkraft, solkraft og elbiler i prinsippet skal erstatte kull, gass, bensin og diesel, fører det til en enorm økning i etterspørselen etter ei rekke metaller og noen andre grunnstoffer, ikke minst fordi man må lagre strømmen i batterier for å ha strøm når ikke vinden blåser eller sola skinner. Dette fører til økt etterspørsel og at det blir lønnsomt å drive på fattigere malm, noe som igjen øker naturinngrepene, avfallsmengden og forurensingen ved gruvedrift.

Hva har vi i Norge?

Norge har tidligere vært en stor gruve nasjon og vi har hatt stor utvinning av jern, kobber, nikkel, sink og ei rekke andre metaller, samt industrimineraler som kvartsitt, kalkstein, nefelinsyenitt, olivin og ilmenitt og byggematerialer som skifer og pukkstein. De siste 40 åra har det vært svært lite utvinning av metaller i Norge, bare 1-2 jerngruver har vært i drift. Kobbergruver har vi ikke hatt siden 1991.

I norske fjell er det store ressurser av mineraler og det har vært anslått at det er ressurser for 2500 milliarder som er mer eller mindre kjent. Det betyr ikke at man kan tjene alle disse pengene på å ta dem ut, man må trekke fra utgiftene, og ofte vil de overstige mulige inntekter. Å ta ut alle disse rikdommene vil også føre til enorme naturinngrep og milliarder av tonn med avfall.

Tidligere hadde Norge konsesjonslover som sikra at mineralrikdommene blei på norske hender, men med EØS-avtalen blei det åpna for utenlandske investeringer. Fra nåværende minerallov kom i 2010 har det vært økende interesse for å leite etter metallmalmer og på det meste var f.eks. 25% av Finnmark opptatt av et kanadisk selskap. Interessen har seinere variert, men det er til sammen mange utenlandske og noen få norske selskap som har hatt undersøkingsrett og noen få har ført det videre til tillatelse til å starte gruve (driftskonsesjon).

Gruveplaner i Nord-Norge

Nord-Norge har aktive gruver bl.a. i

Tana: Kvartsitt

Alta: Nefelinsyenitt, skifer

Guovdageaidnu: Fuchsitt

Senja: Grafitt

Rana: Jern

Brønnøy: Kalkstein

Konkrete planer:

Sør-Varanger: Gjenoppstart av jerngruve

Tana: Stor utvidelse av kvartsgruve

Kvalsund: Kobber

Sulitjelma: Kobber

Bindal: Gull

Rana: Kvarts

Guovdageaidnu: Kobber og gull

Aktiv leiting og begynnende gruveplaner:

Porsanger: Kobber, nikkel, palladium, gull ++

Kvænangen: Kobber ++

Senja: Grafitt (utvidelse)

Narvik: Kobber, nikkel

Sortland, Meløy: grafitt

Denne oversikten er langt fra komplett.

Hva gjør Kingsrose Mining her?

Selskapet Kingsrose Mining driver undersøkelser i Porsanger, like sørøst for Lakselv og i Ballangen (nå Narvik kommune) i Råna-området. Begge stedene er de hovedsakelig ute etter kobber og nikkel, i Porsanger også palladium, platina og gull, i Ballangen også kobolt. De har gjort undersøkelser i overflata og de har studert tidligere data fra andre har bora og drevet gruve drift i områdene.

Nå vil de utvide undersøkelsene med kjerneboringer. Disse må gjøres i terrenget med store borerigger, og de må ha tillatelse av kommunen for å kjøre med disse i utmark. De snakker nå om å kunne bruke helikopter til å frakte boreriggene. For tida arbeider selskapet overfor disse kommunene med å få godkjenning for boring og for framtidig gruvevirksomhet.

Hvem er Kingsrose Mining?

Kingsrose Mining er et selskap registrert på den australske børsen ASX og i tillegg til den australske gruehovedstaden Perth har de kontor eller adresse i skatteparadiset Jersey i den engelske kanalen. Selskapet er grunnlagt i 2005, nettopp det året da metallprisene begynte å stige. På børsen er det regna å ha en markedsverdi på vel 400 mill. NOK og aksjeprisen har de siste 5 åra svinga opp og ned mellom 0,03 og 0,1 AUD, i starten av 2023 er den på 0,7. Dette forteller at det er et ganske lite selskap, det er ikke en "gruvegigant", slik som Finnmark Dagblad skreiv. Det viser også at verdien av selskapet er svært ustabil. På Google Finance er det oppgitt at de har 665 ansatte¹, noe som er totalt usannsynlig ut fra størrelsen på selskapet. Sjøl opplyser de å ha 10 ansatte, derav 7 geologer. Det siste virker langt mer sannsynlig. Kingsrose Mining har minst 8 registrerte underselskaper (!).

Kingsrose Mining har drevet ei gruve, som selskapet nå har solgt seg ut av. Nå definerer de seg som et reint leiteselskap. Deres oppgave er å leite mineraler og gjøre forarbeidet til at rettighetene kan selges til et selskap som vil starte gruve. I 2021 kjøpte Kingsrose opp leiteselskapet Element-46, og blei dermed eier av leiterettigheter i Porsanger i Finnmark og Kemi i Finland. I januar 2023 kjøpte de også opp rettigheter i Ballangen i Nordland. Dersom de finner drivverdige

¹ https://www.google.com/finance/quote/KRM:ASX?sa=X&ved=2ahUKEwiR55HXyNv8AhVwX_EDHSAcC9UQ3ecFegQIMRAg&window=MAX

mengder mineraler i Porsanger eller Ballangen, vil det ikke bli Kingsrose Mining som vil drive gruva. Hittil har det vært uklart hvem de da vil selge til, men 18.01.2023 skjedde det noe som gir en klar pekepinn på hvilket gruveselskap som kan bli driver. Da blei det publisert ei pressemelding under tittelen KINGSROSE SELECTED TO PARTICIPATE IN THE BHP XPLOR. Der fortelles at Kingsrose har inngått et forpliktende samarbeid med verdens største gruveselskap, australsk/britiske BHP. Kingsrose vil få delta i BHPs "PROGRAM TO HELP ACCELERATE EXPLORATION NEEDED FOR THE ENERGY TRANSITION" og til gjengjeld vil BHP ha første rett til å overta leiteprosjekt som kan utvikles til gruver. Derfor skal vi se litt på selskapet BHP, da de svært sannsynlig vil kunne bli drivere av gruver i Porsanger og Ballangen.

Hvem er BHP?

BHP blei danna som gruveselskap i Australia i 1885, som Broken Hill Proprietary Company Limited. I 2001 slo det seg sammen med selskapet Billiton, bygd opp fra Nederland under den nederlandske koloniseringa av Indonesia. Selskapet er nå verdsatt til mer enn 1000 milliarder kr. og det har omtrent 80.000 ansatte. Det driver med metaller, kull, olje og gass. BHP har et synderegister for gruveforurensing og landskapsødelegging som er så langt at det ikke nytter å forsøke å ramse det opp her. I Brasil var de ansvarlig for et dambrudd som førte til store skader og mange drepte, og blei dømt til å betale 5 mrd USD i erstatning. BHP gikk da til sak for å slippe å betale. De har hatt ei rekke stridigheter med urfolk og annen lokalbefolkning pga. naturødeleggelser fra gruver, bl.a. USA – planen om Nord-Amerikas største kobbergruve på Apache-folkets hellige land² og Colombia – kullgruva Cerrejon³. BHP har verdens største kobbergruve i Chile.

På møte i Lakselv hevda Kingsrose at i Norden blir gruvedrift drevet langt mer miljøvennlig enn i f.eks. Sør-Amerika. Blant de mest ansvarlige for den gruvedrifta, som Kingsrose altså ser som skrekkeeksempel, er nettopp deres nærmeste samarbeidspartner BHP.

BHP har nylig starta programmet BHP XPLOR, der de hvert år vil invitere mindre leiteselskaper til å søke om å få bli med i deres samarbeidsprogram. I 2022 var Kingsrose et av 7 selskaper som blei valgt ut.⁴ Da Kingsrose blei tatt opp i dette programmet sa direktør Fabian Baker at de vil få hjelp av BHP på det tekniske, sosiale og miljømessige (!) området. Dersom dette betyr at man vil legge seg på BHPs praksis på det sosiale og miljømessige området, vil det ikke akkurat kunne regnes som noe forbilde i Norge.

Mer informasjon om BHP her: <https://londonminingnetwork.org/companies-in-focus-bhp/>

Hva gjør Kingsrose utenom Norge?

Kingsrose har hatt ei gullgruve kalt Way Linggo i Indonesia, som de i desember 2022 solgte til selskapet Capwill Global Ltd i Hongkong. Gullgruver er blant de mest forurensende og naturinngripende gruver i verden, fordi bare 1-5 milliondeler blir utnyttat, og pga kjemikaliene som blir brukt. Bare 10% av gullet brukes til industrielle formål, resten til smykker og spekulasjon. Det er altså ikke behov for mer gull. Kingsrose solgte seg ut for omlag 70 mill. kr. og disse pengene vil nå bl.a. bli lagt inn i de norske prosjekta.

Kingsrose har også et leiteprosjekt i Finland. Det er rett øst for Kemi, og de kaller det Penikat, trolig etter fjellnavnet Penikka. Der leiter de også etter kobber, nikkel og platinaminerale. Her har leitinga kommet lenger enn på de to prosjekta i Norge.

² <https://www.abc.net.au/news/2021-01-27/rio-tinto-indigenous-mining-juukan-gorge-oak-flat-apache/13087514>

³ <https://londonminingnetwork.org/2022/01/oecd-accepts-complaints-against-anglo-american-bhp-and-glencore-at-cerrejon/>

⁴ <https://www.bhp.com/about/our-businesses/xplor>

Hva gjør Kingsrose i Norge?

A. Porsanger.

Kingsrose sikra seg i 2021 leiterett i et område på 64.3 km² sør og øst for Lakselv. De mest interessante områdene er Borsejávrrit (Porsvanna) sør for Lakselv og Gárenašvárri (Karenhaugen) lenger øst. NGU har gjort prøveboringer her så tidlig som 1990 og funnet nikkell, kobber, platina, palladium og gull, men i ganske lave konsentrasjoner. Likevel snakker Kingsrose nå om gjennomsnittlig 2-3 % kobber, noe de ikke har lagt fram noen bevis eller indisier på. Elektromagnetiske undersøkelser tyder på at det er en større åre med ledende metaller på flere hundre meters dyp, men man vet ennå ikke sammensetningen av denne.

I februar 2022 søkte Kingsrose om å få kjøre med skuter og seinere ATV med belter utenom løyper og tid for terrengkjøring. Søknaden blei innvilga av kommunen og påklaga av Naturvernforbundets lokallag, deretter opprettholdt Statsforvalteren og Miljødirektoratet tillatelsen.

Kingsrose har mest gjort undersøkelser i overflata og nå ønsker man å få bore med borerigger sommeren 2023. Å transportere disse rundt i terrenget vil sette mye spor og man vurderer nå å bruke helikopter til flytting av boreriggene. Varsel om oppstart blei sendt i juni 2022. Sametinget og reinbeitedistrikt 14a har gått mot søknaden og den må derfor avgjøres av departementet. I august 2022 skreiv Sweco på vegne av Kingsrose til departementet og ba om hurtigbehandling av søknaden. I dette brevet viser de til at Sametinget og reindriften har gått mot, men skriver likevel: *"Kingsrose ønsker å understreke at de i alt arbeid som selskapet gjennomfører i Porsanger vektlegger bærekraft, involvering av berørte interesser generelt og vektlegging av hensyn til samiske brukere spesielt..."*

Kingsrose har arrangert et åpent møte i Lakselv i januar 2023, der man bl.a. inviterte til danning av ressursgruppe.

I januar 2023 inviterte Porsanger AUF direktør i Kingsrose Norge og Naturvernforbundet til sitt møte om saka for å få orientering fra begge parter. Etterpå la de fram forslag på årsmøtet til Porsanger Arbeiderparti om å gå mot mineralleitinga, men blei nedstemt med knapt flertall. Deretter reiser ordføreren fra samme parti til departementet for å snakke for at Kingsrose måtte få innvilga sin søknad.

B. Ballangen

Kingsrose har i januar 2023 sikra seg rettigheter i et 25 km² stort område, Årnes, Bruavatnet, Rånbogen og Krokelva, ved oppkjøp fra Scandinavian Resource Holdings og Global Energy Metals Corporation. Dette omfatter gruveområdet til selskapet Nikkel & Olivin 1989-2001. Her er man spesielt interessert i nikkell, men også kobber og kobolt.

Kingsrose har inngått et strategisk samarbeid med Global Energy Metals Corp., et kanadisk selskap som har spesialisert seg på batterimetaller.⁵ De presenterer det på egne nettsider: <https://globalenergymetals.com/portfolio/rana-project/>. I presentasjonen av saka hos GEM blir det lagt vekt på at ei gruve her vil være *"in close proximity to a growing end-user market including FREYRAS, a Norwegian incorporated company that is developing environmentally friendly lithium-ion based battery cell facilities in Mo i Rana"*. Den påståtte nærheten er på 385 km. Nærheten spiller uansett bare en rolle dersom det på et av stedene blir etablert et smelte- og raffineringssverk for disse metallene, batterifabrikken kan ikke bruke et konsentrat. Det finnes i dag

⁵ <https://www.marketscreener.com/quote/stock/GLOBAL-ENERGY-METALS-CORP-49479287/news/Kingsrose-Mining-Limited-Scandinavian-Resource-Holdings-Pty-Ltd-and-Global-Energy-Metals-Corporation-42756279/>

ikke noe kobbersmelteverk i Norge og det er så langt ikke publisert noe om planer om bygging av noe slikt. Det finnes et nikkelforfinningsverk i Norge, i Kristiansand, men dette behandler bare nikkelmatte, som er et halvprodukt fra smelteverk. Uten at det blir bygd nye smelteverk må altså malmkonsentratet først sendes til utlandet for smelting. Det har da ingen betydning om det er kort vei mellom gruve og batterifabrikk.

Allerede i oktober 2022, før Kingsrose kom inn, blei ressursene i Ballangen i lokalavisa Fremover presentert som en av de ti viktigste i verden⁶. Representanter for Kingsrose har nå høyna budet og snakker om en av de åtte største nikkelforekomstene i verden. De har ikke lagt fram noen dokumentasjon av denne påstanden.

Del av det grønne skiftet?

I Kingsrose sine presentasjoner er det lagt stor vekt på at de mineralene man vil ta ut både i Porsanger og Ballangen er viktige for elektrifisering og grønt skifte. Spørsmålet er likevel om dette virkelig er Kingsrose sin reelle motivasjon for dette arbeidet. Fra selskapet blei starta i 2005, gikk det et tiår før begrepet "grønt skifte" og ideen om mineraler for dette blei oppfunnet. Den første aktiviteten til selskapet var leiting etter gull, og gullutvinning er det stikk motsatte av grønt skifte. At utvinning av kobber og nikkell er nyttig for bl.a. vindturbiner og elbiler er sikkert, men om dette samla bidrar til grønt skifte er mer omdiskutert. Når mineralindustrien nå snakker om at vi må utvinne for det grønne skiftet, er det først og fremst et godt forretningstriks, egna til å få godvilje hos myndigheter og miljøbevegelse.

Miljøvennlig leiting og drift?

Kingsrose legger stor vekt på at deres drift vil være miljøvennlig, på nettsida deres kan vi lese: *"Kingsrose strives to ensure that the appropriate level of environmental care is achieved within the Project area and is committed to conducting all operations in an environmentally sustainable manner. We adhere to the guiding principles of Towards Sustainable Mining and Exploration standards and IFCs performance standards."*

Høres det ikke flott ut? Men hva er Towards Sustainable Mining (TSM)? Det er et system for grønnvasking av gruveprosjekt, oppfunnet av gruveorganisasjonen i Canada, som støtter kanadiske gruveselskap rundt i hele verden, bl.a. i rettssaker mot lokale urfolk og miljøvernere. Det finnes to konkurrerende standarder for gruver og metaller. Det andre er IRMA, som bl.a. ikke vil godta sjødumping og utvinning i urfolksområder uten godkjenning av urfolka. Slike krav stiller ikke TSM, derfor ønsker Norsk Bergindustri og norske myndigheter TSM foran IRMA, da de da kan fortsette dagens praksis. IFC er tilknyttet Verdensbanken og slik et organ for USAs økonomiske interesser rundt i hele verden. Er dette de som er best egna til å garantere godt miljø?

Naturinngrep

Det området der Kingsrose vil leite er sauebeite og reinbeite, og det er mye brukt av lokalbefolkninga til fiske og rekreasjon. Her er ei mengde gode fiskevann. Området er også mye brukt til skiturer.

Kingsrose har gjort det klart at de bare ønsker underjordsdrift og at de ikke vil ha sjødeponi. Begge deler blir sikkert godt mottatt i lokalsamfunnet og i miljøbevegelsen. Men her er et par spørsmål: Hva er deres alternativ til sjødeponi? Det vanligste alternativet globalt er landdeponi. Dette opptar svært store områder, f.eks. tar deponiet til kobbergruva i Gällivare omlag 12 km². Dette er områder som går totalt tapt for all overskuelig framtid. Rundt deponiet må det bygges høye murer/voller for å holde massen på plass, og det er alltid fare for utlekking. Det har vært mange

⁶ <https://www.fremover.no/betydelig-funn-av-viktig-metall-i-narvik-kan-vare-pa-topp-ti-i-verden/s/5-17-1031241>

hundre dambrudd fra gruveponier i verden. Et annet og bedre alternativ er tilbakefylling i gruve, men det kan bare dekke omtrent halvparten av massen som blir tatt ut. Det beste er om massen kan selges til bygningsmateriale, og Kingsrose påstår at betongprodusenter er interessert i å kjøpe fra dem. Dersom dette holder, vil ei gruve ved Lakselv kunne gi mindre naturinngrep pga. avfallet enn mange andre gruver, men har man noen garanti for dette? Kingsrose sier sjøl at de ikke skal drive gruve, bare gjøre undersøkelser og selge rettighetene når de har funnet det drivverdig. Det vil derfor være deres etterfølgere som avgjør driftsmetode. Vi har derfor ingen garanti for verken underjordsdrift eller at avgangen vil gå til betongproduksjon.

Sosialt ansvar og skatt

I presentasjon fra Kingsrose i Lakselv 20.01.2023 sa direktøren for Kingsrose Norge at det er viktig at Norge øker sin mineralutvinning fordi Norge har et sosialt ansvar. Han sa at Norge hjelper andre nasjoner og har en høy anseelse i behandling av arbeidere og overholding av menneskeretter. Men i dag importerer vi mineraler som vi kunne ha utvunnet sjøl, fra land som ikke har de samme høye standarder. Om man hadde utvunnet disse sjøl, ville det blitt mindre miljøavtrykk og mindre sosial dumping. Måten man utvinner kobber på i Afrika og Sør-Amerika er ikke til naturens beste, myndighetene der har ikke samme etiske retningslinjer som her. Kingsrose vil derfor styrke mineralutvinning i Norge. Så langt Kingsrose-direktøren. Spørsmålet er om disse påstandene holder. Vi skal her nøye oss med et eksempel på det motsatte: Norge er et av svært få land i verden som dumper gruveavgang i sjø og som motsetter seg internasjonalt forbud mot dette.

En representant for Kingsrose Mining uttalte på åpent møte i Lakselv 18.01.2023: *"Og vi skal i gang med å opprette et lokalt selskap her i Lakselv. Så da vil det være selskap som skatter til kommunen her."* Dette tyder i beste fall på liten kjennskap til det norske skattesystemet. For selskapsskatt betales direkte til staten og ikke til kommunen der selskapet er registrert. Om selskapet blir registrert i Lakselv, vil det altså ikke betale skatt av overskuddet til Porsanger kommune, det eneste kommunen vil få er inntektsskatt av de ansatte som er registrert bosatt i kommunen, samt eventuell eiendomsskatt, men dette er uavhengig av hvor selskapet er registrert.

På møte i Lakselv 20.01.2023 uttalte representanten for Kingsrose at deres virksomhet vil gi store skatteinntekter i form av selskapsskatt, arbeidsgiveravgift og skatt fra ansatte. Det virker som han ikke kjente til at det ikke er arbeidsgiveravgift i Finnmark. Kingsrose er forøvrig registrert i skatteparadiset Jersey, noe som ikke tyder på særlig interesse for å bidra til fellesskapet i de landa der de opererer. At selskapet har vært engasjert i gullutvinning i Indonesia tyder heller ikke på at de driver etter de idealer de framstiller her.

Ressursgruppe

16.12.2022 sendte Kingsrose brev til ordfører og kommunestyre i Porsanger: "Forslag om å etablere ressursgruppe i Porsanger for mineralprosjektet Borsejavri/Karenvarri."⁷ Brevet starter med å presentere deres hensikt med mineralprosjektet: *"Utviklingen av en sikker og bærekraftig forsyningskjede for grønn energi i Norge er kritisk på nasjonalt nivå. Kingsrose mener at dette målet også bør innebære å etterstrebe å få til positive bidrag i vertskommuner og lokalmiljø."* (Om noen synes sammenhengen er vanskelig å forstå, er det ikke sikkert det er leserens feil.)

Kingsrose inviterer til å opprette ei ressursgruppe for sitt mineralprosjekt, der representanter for ulike interessegrupper i Porsangersamfunnet skal delta. Dette synes å være inspirert av

⁷ Det er Kingsrose og ikke undertegna som ikke kan skrive stedsnavna rett.

ressursgruppa som Nussir ASA oppretta i Kvalsund i 2009-2013. Denne var helt styrt av bedriften og man klarte i stor grad å kanalisere motstand og motforestillinger inn i denne gruppa. Slik fikk bedriften full oversikt over hvilken motstand som var lokalt. De lokale deltakerne delte sine lokalkunnskaper og la fram ideer til hvordan gruvedriften kunne drives med minst miljøskader. Deltakere blei invitert på tur til Vestlandet for å se på sjødeponi og landdeponi. Etter omvisning av Nussir-direktøren blei de da overbevist om at sjødeponi var et mindre onde enn landdeponi, og fikk flere organisasjoner lokalt til å vedta dette. Forslag fra medlemmer i ressursgruppa om å invitere eksperter med motforestillinger, f.eks. Havforskningsinstituttet, blei aldri gjennomført. Ressursgruppa var en genistrek av gruveselskapet for å få sosial lisens til å operere og fungerte til å svekke motstanden. Den var i drift til den lokale behandlinga i kommunestyret var over. Da Kvalsund kommunestyre hadde godtatt reguleringsplanen og den videre saksbehandlinga blei løfta opp på riksnivå, blei ressursgruppa lagt ned, for da hadde ikke Nussir ASA lenger bruk for den. Disse erfaringene er verdt å ta med seg. Dette skjedde i en nabokommune til Porsanger og det bør være enkelt å få kontakt med folk med erfaring fra ressursgruppa i Kvalsund.

Vet Kingsrose hva de snakker om?

Kingsrose Mining er et australsk selskap med adresse på Jersey, direktør er Fabian Baker, en geolog med utdanning fra Australia og England, som har arbeida rundt i mange land og gruveselskaper før han begynte i Kingsrose i 2021. Han snakker ingen skandinaviske språk og har måttet bruke tolk når han har vært på møter i Norge.

Kingsrose har nå oppretta et eget underselskap kalt Kingsrose Norway eller Kingsrose Norge.⁸ Dette selskapet har nettsider bare på engelsk, og disse er ikke oppdaterte, da de forteller hva selskapet skal gjøre i 2022. Direktør for dette underselskapet er Isak Berntsen. Han er fra Tromsø og har tidligere arbeidet bl.a. i Forsvaret og som direktør for byggefirma. Han har ingen utdanning eller erfaring med geologi og gruver.

I et intervju med Finnmark Dagblad 19.01.2023 kom han med ei rekke uttalelser som tyder på liten kunnskap om gruvespørsmål, bl.a. at man skulle få et 30% kobberkonsentrat ved knusing og grovsikting, og at kobberet skulle raffineres i Mo i Rana (der det ikke finnes noe slikt). Jeg stilte da spørsmål til journalisten som sendte meg videre til Berntsen, som ba om å få spørsmåla skriftlig. Jeg sendte han ei rekke spørsmål. Jeg etterlyste svar på møtet 20.01. og han lova å svare snart. 28.01. har jeg ennå ikke mottatt noe svar. Spørsmåla er referert etter dette notatet.

I Narvik har Kingsrose uttalt at de har funnet et av verdens største mineralfunn. Dette blir ukritisk brakt videre av lokalavisa uten spørsmål om hva påstanden bygger på.

På møte i Lakselv 20.01.2023 framheva Isak Berntsen Sverige og Finland som land som dreiv eksemplarisk gruvedrift, i motsetning til f.eks. Afrika og Sør-Amerika. Han anbefalte å besøke gruver i Sverige og Finland. Jeg kan slutte meg til oppfordringa og jeg har besøkt noen av dem. Dersom de enorme dagbrudda og landdeponia i Gällivare og gullgruva i Kittilä med lekkasjer fra stort landdeponi og utskilling av gull med cyanid skal stå som eksempel for hva vi kan vente oss i Lakselv og Ballangen, tror jeg mange vil betakke seg. I Norge har det de siste åra vært kraftige protester mot gruveplaner på to steder. I Sverige har det vært et titall av tilsvarende protester og flere gruveplaner møter også motstand i Finland. Finland har også hatt ei damkatastrofe i Talvivaara som skyldes uforsvarlig drift. Dette er det Kingsrose ser for seg som forbilder. Jeg sier ikke mer.

Kingsrose via Sweco

8 <https://kingsrose-norge.com/en/>

Som de fleste med utbyggingsprosjekter har Kingsrose sørga for å leie inn et konsulentselskap, i dette tilfellet Sweco. Dette er et av de største konsulentselskapa i Norden, og de har vært med på ei rekke gruveprosjekter, bl.a. Nussir i Kvalsund. Ansvarlig for Kingsrose i Sweco er seniorkonsulent Elisabeth Gammelsæter. Hun er tidligere generalsekretær i Norsk Bergindustri og må kunne kalles en av de fremste i Norge i arbeidet for å styrke mineralutvinninga her i landet. Hun er også kjent for sine offensive angrep mot all motstand mot gruve drift, og hun har skrevet boka "Ikke i mitt nabolag – Hvorfor NIMBY-saker utfordrer det norske demokratiet."⁹ Hovedbudskapet i boka er at bergindustrien står for fellesinteressene og det grønne skiftet, mens motstanderne er egoister som ikke vil ha de nødvendige tiltaka i eget nabolag, og at motstanderne er en fare for demokratiet.

I korrespondanse og møter med myndighetene er det i stor grad Sweco som representerer Kingsrose. I motsetning til oppdragsgiveren har Sweco god kjennskap til bergverksdrift og til norsk lovgiving og forvaltning. Konsulentselskapet, og særlig Gammelsæter, har et nært forhold til sine partifeller i Næringsdepartementet og Klima- og miljødepartementet, noe som sikkert kommer til nytte i Sweco sitt arbeid for Kingsrose.

Guovdageaidnu 28.01.2023
Svein Lund

PS. Dersom dere vil lese mer om gruve drift i Norge og Verden, tillater jeg meg å forslå å starte på nettstedet <http://gruve.info>.

Spørsmål sendt til Isak Berntsen, Kingsrose Mining 19.01.2023, pr. 28.01.2023 ikke besvart.

Jeg viser til telefonsamtale nettopp og artikkel i Finnmark Dagblad publisert i går kveld:

Jeg går ut fra at du er rett gjengitt i Finnmark Dagblad. Jeg ber da om å få svar på følgende spørsmål:

1. "– ... vi har nå stiftet et norsk selskap; Kingsrose Norge AS. Og vi skal i gang med å opprette et lokalt selskap her i Lakselv. Så da vil det være selskap som skatter til kommunen her."

Spørsmål:

a) Hvorfor opprette et eget selskap i Lakselv?

b) Blir bedriftsskatt nå betalt til kommunen der den er registrert?

(Viser til denne oversikten fra Finansdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/skatter-og-avgifter/hvem-betaler-og-hvem-mottar-skattene/id439316/>)

2. "Vi vil ha et møte med departementet for å få avklart om vi får tillatelse til å ta starte disse prøveboringene på seinsommeren."

Spørsmål: Hva er årsakene til at dere har bedt om møte med departementet og ikke med Direktoratet for mineralforvaltning? (Har det noe å gjøre med Minerallovens §17 om spesielle regler for Finnmark? Betyr det at Sametinget og/eller FeFo har sagt nei til slike undersøkelser?)

⁹ Min bokanmeldelse av denne boka: <http://sveinlund.info/miljo/nimbymelding.pdf>

3. "Men hovedsakelig kobber og nikkel. De her metallene finner man ofte sammen. Så der du vanligvis finner kobber, der finner vi også nikkel."

Spørsmål: Hva bygger dere dette på? Er det vanlig ved kobbergruver i Norge at man også tar ut nikkel?

4. "Så skal massene som graves ut fraktes til et knuseverk i nærheten."

Spørsmål: Er det snakk om noe eksisterende knuseverk, eller noe man må bygge opp? Har man i såfall sett for seg plasseringen av dette?

5. "– Massene blir knust og grovsilt, sånn at det malmproduktet som går ombord i båten og sendes videre til raffineriet i Mo i Rana inneholder kanskje 30 prosent ren kobber, mot 3 prosent i de opprinnelige massene som ble gravd ut av fjellet, forklarer Berntsen.

Spørsmål:

a) Har Kingsrose Mining utvikla eller tilegna seg en metode der det er tilstrekkelig med knusing og grovsiling for å få et konsentrat på 30 % kobber? Tenker man dette gjort uten flotasjon? I såfall hvordan?

b) Hva slags raffineri er det i Mo i Rana som kan ta imot dette? Kan det gå direkte til raffinering uten å gå om smelteverk først?

c) Tyder undersøkelsene på at denne forekomsten har så mye som 3 % kobber?

6. "Hva skjer med massene som blir igjen på knuseverket?"

a) "– Vi ser for oss bruk som pukkk til vegbygging, til utfylling av vegskuldre som binder CO₂, til masser i tomter. Og finner vi ikke annen fornuftig bruk, så lager man terreng av pukken, som man sår igjen over, slik at det går tilbake til naturen."

Spørsmål:

a) Er det her snakk om overskuddsmasse av gråberg som ikke blir knust, eller overskuddsmassen etter knusing og separasjon? Vil avgangen etter separasjon kunne brukes til vegbygging?_

b) Hvordan kan pukkk i vegskuldre binde CO₂?

7. "– Vi ser altså absolutt ikke for oss sjødeponier. Så det er veldig viktig for oss å si at sjødeponi er ut. Det ønsker vi ikke å assosieres med det i det hele tatt.

Spørsmål: Hva er da alternativet? Ser man for seg et landdeponi? Vil det bare være å slippe avgangen ut i naturen, eller vil det måtte bygges en dam? Hvor kan i såfall denne plasseres?

Svein Lund